
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

החברה הישראלית: סוגיות נבחרות - 3502

תאריך עדכון אחרון 12-11-2013

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: עבודה סוציאלית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 2

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): דר' עידית בליט-כהן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: edithb@012.net.il

שעות קבלה של רכז הקורס: ד' 11:00-12:00

מורי הקורס:

ד"ר עדית בליט-כהן

תאור כללי של הקורס:

הקורס עוסק בתיאוריות של רב-תרבותיות, שליטה ודיכוי בהקשר של תופעות חברתיות בחברה הישראלית. נעסוק בשסעים חברתיים, תוך שימת דגש על הבדלים תרבותיים בין העובדים הסוציאליים, נתוני השירותים לבין קהל מקבלי השירות.

מטרות הקורס:

□ להכיר תיאוריות בנושא של שוני, רב-תרבותיות, שליטה ודיכוי בהקשר של תופעות חברתיות.
□ להגביר את מודעותם של הסטודנטים לשונות אתנית-תרבותית.
□ לפתח את ההבנה ואת כושר הניתוח של הסטודנטים של התופעות, התהליכים וההסדרים החברתיים אשר מאפיינים את החברה הישראלית בת זמננו על מרכיביה השונים תוך בחינת תפקידה של העבודה הסוציאלית בהתמודדות עם תופעות אלה.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לזהות פערים חברתיים בחברה הישראלית ולהגדיר את מקור פערים אלה.
ליישם מיומנויות מקצועיות שיסיעו להם להתמודד עם סכסוכים העלולים להיווצר עקב השוני התרבותי אתני בינם לבין האנשים איתם הם עובדים.

דרישות נוכחות (%) :

נוכחות מלאה ופעילה בשיעורים.

שיטת ההוראה בקורס: הקורס בנוי על למידה פעילה.

קריאת מאמר לקראת כל שיעור ודיון בכיתה.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

זהות וסובלנות,
פלורליזם, רב-תרבותיות ורגישות תרבותית,
שליטה ודיכוי,
גלובליזציה והשלכותיה החברתיות,
קבוצות ושסעים בחברה הישראלית.

חומר חובה לקריאה:

זהות וסובלנות:

גרשי, נ. (2007). כשאני מדבר על המושג עלבון. בתוך: שמואלוף, מ., נ. שם-טוב ונ. ברעם (עורכים).

תהודות זהות- הדור השלישי כותב מזרחית. תל- אביב, הוצאת עם עובד. עמ' 11-19.

לומסקי- פדר, ע. (2005). מטקס הירואי לפולחן של אבל: קולות שונים בטקסי יום הזיכרון בבית הספר. מתוך: גור, ח. (עורכת). מיליטריזם בחינוך. תל- אביב: הוצאת בבל. עמ' 276-300.
Lawler, S.(2008). *Identity: Sociological perspectives*. Cambridge: Polity Press.

Pyles, L. (2009). *Progressive community organizing*. N.Y.:Routledge. Chapter 10: *Towards solidarity: Understanding oppression and working with Identity politics*. Pp. 141-152.

שליטה ודיכוי:

Dominelli, L.(2002). *Anti- oppressive social work- Theory and practice*. Chapters: 1: *Introducing anti- oppressive theories for practice*, 2: *Oppression, social divisions and identity*, 3: *Anti-oppressive practice as a legitimate concern of social work*. . N.Y.: Palgrave Macmillan.

Gil, D. G. (1998). *Confronting injustice and oppression*. Columbia University Press. Chapter: I: *Injustice and oppression: Meaning, links, and alternatives*, Pp. 9-16; Chapter 6: *Social change oriented "radical" practice*, Pp. 101-113; Chapter 3: *Social-change strategies to overcome injustice and oppression*, Pp. 33-63.

פלורליזם, רב-תרבותיות ורגישות תרבותית:

לשם, א. (2003). ישראל כמדינה רב תרבותית בפתח המאה העשרים ואחת. בתוך: לשם, א. ורואר- סטריאר, ד. (עורכים). *שונות תרבותית כאתגר לשירותי אנוש*. עמ': 13-25. ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש מאגנס, האוניברסיטה העברית.

פרייזר, נ. (2004). מחלוקה להכרה? דילמות של צדק בעידן "פוסט- סוציאליסטי". מתוך: פילק, ד. ורם א. (עורכים). שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי. ירושלים: מכון ון ליר/ הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ': 270-297.

גורן, צ., ח. פרץ, ח. אלבז, ל. קסן (2008). לאן נעלמו/נאלמו הקולות: שיח זכויות אדם ופוליטיקה בטיפול הסוציאלי בנערות בדוויית בסיכון. מתוך: רונן, י., ד. ישראל, ו. סלונים-נבו (עורכים). הדרה חברתית וזכויות אדם בישראל. הוצאת רמות: אוניברסיטת תל- אביב. עמ' 301-325.

גלובליזציה והשלכותיה החברתיות:

באומן, ז. (2002). גלובליזציה: ההיבט האנושי. פרק ראשון: הזמן והמעמד. עמ' 39-60 ופרק רביעי: תיירים ונוודים. עמ' 115-142. תל- אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.

קבוצות ושסעים בחברה הישראלית

עציוני-הלוי, ח. (2000). ארץ שסועה- האם מלחמת תרבות היא בלתי נמנעת?. פרק 3: משסעים בצמרת: הפרד ומשול. עמ' 36-52. כפר סבא: אריה ניר הוצאה לאור בע"מ.

מרכז- פריפריה:

גרוס, ת. (2008). על מקום מושך ובלתי נסבל. בתוך: כ"ץ, י., ז. דגני ות. גרוס (עורכים). אי-כאן: שפה

זהות מקום. קו אדום: הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 343-354.

דתיים- חילוניים:

עציוני-הלוי, ח. (2000). ארץ שסועה- האם מלחמת תרבות היא בלתי נמנעת?. פרק 5: דתיים וחילוניים- שנינו ביחד או כל אחד לחוד?. עמ' 64-79. כפר סבא: אריה ניר הוצאה לאור בע"מ.

עולים חדשים-ותיקים:

הורנצ'יק, ג. (2003). היתרונות של ריבוי זהויות: השתמעויות ממחקרים על זהות תרבותית והסתגלות. בתוך: לשם, א. ורואר- סטריאר, ד. (עורכים). שונות תרבותית כאתגר לשירותי אנוש. פרק 3. עמ' 127-137. ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש מאגנס, האוניברסיטה העברית.

ערבים-דרוזים-יהודים:

בקרמן, צ. (2008). המרכז יחזיק מעמד: המשיח אינו עומד להגיע. בתוך: כ"ץ, י., ז. דגני ות. גרוס (עורכים). אי-כאן: שפה זהות מקום. קו אדום: הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 71-83.

מזרחים-אשכנזים:

דהאן כלב, ה. (2002). כמה שאת יפה, לא רואים שאת מרוקאית. מתוך: צלרמאיר, מ. ופרי, פ. (עורכות). מורים בישראל. תל- אביב: קו אדום. עמ' 174-186.

חומר לקריאה נוספת:

סיכסק, א. (2010). אל יפו. תל-אביב: ידיעות האחרונות.

פלורליזם, רב- תרבותיות ורגישות תרבותית

בן-דוד, ע. עמית ד. (1999). האם עלינו ללמוד רגישות תרבותית? הניסיון הישראלי. חברה ורווחה, י"ט (2). 244-235.

חדד, א. (2010). "התכנית הביתית"- יישום של עקרונות פעולה בעבודה סוציאלית קהילתית רגישת תרבות עם משפחות יוצאי אתיופיה בעיר באר-שבע. המאמר נכתב במסגרת התכנית "חכמת המעשה" בבית הספר המרכזי להכשרת עובדים לשירותי הרווחה.

קלדרון, נ. (2000). פלורליסטים בעל כורחם: על ריבוי התרבויות של הישראלים. פרק שביעי: מן הריבוי אל הסולידריות. עמ' 139-172. חיפה: הוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה וזמורה- ביתן.

גלובליזציה והשלכותיה החברתיות:

סאסן, ס. (2006). ערים גלובליות ומעגלי הישרדות. בתוך: ארנרייך, ב. והוכשילד, ר. (עורכות). האישה הגלובלית: מטפלות, עוזרות ועובדות מין בכלכלה החדשה. תל- אביב: הוצאת בבל.

הלמן, ש. (2007). הגשמה וחסימה: מצבה של האזרחות בישראל בעידן הגלובליזציה. מתוך: הרצוג, ח., ט. כוכבי וש. צלניקר (עורכים). דורות מרחבים זהויות: מבטים עכשוויים על חברה ותרבות וישראל. מכון ון ליר בירושלים והוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 125-150.

קבוצות ושסעים:

מרכז-פריפריה:

בן סימון, ד. (2002). עסקה אפלה בדרום. עמ' 149-173. ירושלים: כתר הוצאה לאור.

כ"ץ, י. (2008). פריפריה היא לא רק מקום. בתוך: כ"ץ, י., ז. דגני ות. גרוס (עורכים). אי-כאן: שפה זהות מקום. קו אדום: הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 50-70.

דתיים-חילוניים:

פפר א. (2007). בין תורה לדרך ארץ: כיצד צמחה הקהילה החרדית-לאומית ולאן מועדות פניה. ירושלים: מכון פלורסהיימר למחקרי מדיניות בע"מ.

קפלן, ק. ושטדלר, נ. (2012). מהישרדות להתבססות: תמורות בחברה החרדית בישראל ובחברה. ירושלים: מכון ון ליר.

עולים חדשים (מהגרים)- ותיקים:

בוסטין, ע. (2007). תיווך לשוני ותרבותי של שירותים חברתיים לעולים בישראל: חשיבותה של רגישות תרבותית. הד האולפן החדש, 91, 1-11.

ברגר, ר. (1999). עולים מחבר העמים: אפיונים, צרכים ועקרונות התערבות, בתוך: רבין, ק. (עורכת) להיות שונה בישראל: מוצא עדתי ומין בטיפול בישראל (עמ' 119-97). תל אביב: רמות.

גוטליב, ת. (2002). פער תרבותי ושפת אם זרה כמקור לכשלים בהנחיית קבוצות. בתוך: קסן, ל. ור. לב-ויזל (עורכות). עבודה קבוצתית בחברה רב-תרבותית. 117-128. תל-אביב: צ'ריקובר מוציאים לאור בע"מ.

דיין, נ. וניראל, נ. (2003). "רפואה שלמה": תכנית לקידום בריאות יוצאי אתיופיה ברפואה ראשונית. בתוך: לשם, א. ורואר-סטריאר, ד. (עורכים). שונות תרבותית כאתגר לשירותי אנוש. פרק 12. עמ': 345-359. ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש מאגנס, האוניברסיטה העברית.
מרום, ד. (2008). עלייה המובילה לפריפריה וממנה. בתוך: כ"ץ, י., ז. דגני ות. גרוס (עורכים). אי-כאן: שפה זהות מקום. קו אדום: הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 84-98.

צפדיה, א. וא. יפתחאל (2004). מדינה, מרחב והון: מהגרים בישראל וריבוד חברתי-מרחבי. מתוך: פילק, ד. וא. רם (עורכים). שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי. ירושלים: הקיבוץ המאוחד/מכון ון ליר. עמ': 197-221.

קימרלינג, ב. (2004). מהגרים, מתיישבים, ילידים: המדינה והחברה בישראל- בין ריבוי תרבויות למלחמות תרבות. פרק תשיעי: מהגרי דוברי רוסית. עמ' 410-432. פרק עשירי: מפלאשים לביתא ישראל. עמ' 433-453. תל אביב: עם עובד.

ערבים-יהודים:

אל-חאג', מ. (2007). אתוס לאומי לעומת חינוך רב-תרבותי: הספרים החדשים ללימוד היסטוריה בישראל. בתוך: הרצוג, ח., ט. כוכבי וש. צלניקר (עורכים). דורות מרחבים זהויות: מבטים עכשוויים על חברה ותרבות בישראל. מכון ון ליר בירושלים, הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 298-316.

גרא, ר. (2012). ספר החברה הערבית בישראל (5)- אוכלוסייה, חברה, כלכלה-ספר אלקטרוני.

ירושלים: מכון ון ליר.

יונר-לוי, נ. (2008). "להיות האדם השונה": מעגלי הדרתן של נשים דרוזיות נחשונות. בתוך: רונן, י., דורון, י. וסלונים-נבו, ו. (עורכים). הדרה חברתית וזכויות אדם בישראל. תל-אביב: רמות. עמ' 233-254.

חזן, ח. ומונטרסקו, ד. (2011). עיר בין ערביים: לאומיות מזדקנת ביפו. ירושלים: מכון ון ליר.

מונטרסקו, ד. (2008). זהות ללא קהילה, קהילה מחפשת זהות: פוליטיקה מרחבית ביפו. מגמות, 46.

עזאיזה, פ., ח. אבו-בקר, ר. הרץ-לזרוביץ, א. גאנם (2009). נשים ערביות בישראל תמונת מצב ומבט לעתיד. הוצאת רמות-אוניברסיטת תל-אביב.

קימרלינג, ב. (2004). מהגרים, מתיישבים, ילידים: המדינה והחברה בישראל- בין ריבוי תרבויות למלחמות תרבות. פרק שמיני: פלסטינים כערבים, ערבים כישראלים. עמ' 370-410. תל אביב: עם עובד.

מזרחים-אשכנזים:

דהאן-כלב, ה. (2008). כשהאובייקט מתחילה לדבר. בתוך: כ"ץ, י., ז. דגני ות. גרוס (עורכים). אי-כאן: שפה זהות מקום. קו אדום: הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 285-296.

יער, א. (2007). המשכיות ושינוי בחברה הישראלית: המבחן של כור ההיתוך. מתוך: הרצוג, ח., ט. כוכבי וש. צלניקר (עורכים). דורות מרחבים זהויות: מבטים עכשוויים על חברה ותרבות וישראל. מכון ון ליר בירושלים והוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 72-104.

פלד, י. (2002). "אריה שאג, מי לא ירא?" ש"ס והמאבק על הישראליות. מתוך חבר, ח., שנהב י. ומוצפי-האלר, פ. (עורכים). (2002). מזרחים בישראל. מכון ון ליר בירושלים והוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 272-287.

קימרלינג, ב. (2004). מהגרים, מתיישבים, ילידים: המדינה והחברה בישראל- בין ריבוי תרבויות למלחמות תרבות. פרק שישי: מזרחים: דתיים, מסורתיים וחילוניים. עמ' 282-336. תל אביב: עם עובד.

שמואלוף, מ., נ. שם-טוב ונ. ברעם (עורכים) (2007). תהודות זהות- הדור השלישי כותב מזרחית. תל-אביב, הוצאת עם עובד.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 70 %
הרצאה 30 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
ההרצאה הינה אופציונלית וקשורה להצגת סוגיה אודות רב-תרבותיות בכיתה. עבור אותם סטודנטים שיבחרו שלא להציג בכיתה, ציונם בקורס יקבע רק עפ"י המבחן המסכם.